గోవుమాలచ్చిమికి కోటిదండాలు

గోధూళివేళ.

సర్వేశ్వర శాస్త్రులవారి పాత పెంకుటింటి చూరు కప్పుమీద ఒకటీ అరా కాకులువచ్చి చేరుతున్నాయి. అవి సభదీరేవేళకి- శాస్త్రులవారి శిష్యగణమంతా అక్కడ పోగవుతుంది.

కోనేటిగట్టున మర్రిచెట్టుకి వేళ్ళాడే ఋషి పక్షులు టపటపమని కొట్టుకునే చప్పుళ్ళు అక్కడకి సన్నగా వినబడుతున్నాయి.

శాస్త్రిగారి పెరటింటివేపు కొబ్బరి చెట్ల వెనక సూర్యుడు ఎర్రబారిపోయి కునికీడానికి సిద్ధమవుతున్నాడు. బాదం చెట్టుమీద చిలుకలు, చెట్టుకింద బాదం పిక్కలేరుకుంటూ పిల్లలు సందడి జాస్తీ గానే వుంది.

మేతకెళ్ళిన పశువులు పాకల్లోచేరాయి. వాటిని చూసి పెయ్యులు సంతోషంతో గెంతులేస్తూ అరుస్తూ వాటి సంతోషాన్ని ప్రకటిస్తున్నాయి.

అలాంటి చల్లని సాయంత్రం వేళ-

శాస్త్రులు గారింట్లో, కూలిపోతున్న ప్రహరీగోడ పక్కన నిర్రాటకి కట్టబడిన తెల్లావు - కన్నెడూడ పెరుకునేందుకు వ్యర్థ ప్రయత్నం చేస్తోంది.

అప్పుడది ''గోవు మాలచ్చిమి''లా లేదు-

భారతీయత మీదుగట్టిన పుణ్యాల ప్రోవులా లేదు-

అచ్చంగా బలి పశువులా వుంది.

స్వేచ్ఛకోసం ఆరాటపడుతున్న పుట్టుబానిసలా వుంది.

'అంబా' అని అరచి తనగోడు వినే నాథుడెవరూ అక్కడలేరని అర్థమైపోయిన దానిలాగా వుంది. తలాడిస్తూ, కళ్ళు తప తపలాడిస్తోంది. తోకతో అదేపనిగా పొట్టమీద కొట్టుకుంటోంది.

దాని కళ్ళమ్మట కారిన కన్నీరు చారలు కట్టి, అసహ్యంగా వుంది.

కన్నీళ్ళు మనుషుల సొత్తుకాని పశువులది కాదుకదా!

మరందుచేత దాని కన్నీటిక్కారణం కంట్లో నలక పడిందనో, కళ్ళరోగం వచ్చిందనో చెప్పుకోవాలి మరి.

దాని పిలుపునందుకుని జవాబు పలక డానికున్న ఆ తెల్లావు ఒక్క దూడ - ప్రస్తుతం అక్కడ లేదు. అగ్రహారం వీధి చివర్లో వెంకన్న పంతులుగారింట్లో వుందది.

వెంకన్న పంతులు అప్పుడు భార్యతో పుల్లగుమ్మిడి ఒడియాల గురించి మాట్లాడుతున్నాడు.

* * *

సర్వేశ్వర శాస్త్రులు పేడతో అలికిన గడపమీద బాసింపట్టు వేసుకుని కూర్చున్నారు. అతని పక్కన తాంబూలం పెట్టె, వెండి పొడుంకాయ ఉన్నాయి. గావంచాకట్టుకుని, మెళ్లో తావళాలు, రుద్రాక్ష పిండికట్లతో అతను వేదాన్ని కూచోపెట్టి నట్టున్నారు. ఆయన నుంచుంటే వేదాన్ని నించుండపెట్టినట్టుంటారు.

శాస్త్రిగారికి వారి తండ్రి బసవన్న బుగతగారి నుంచి సంక్రమించిన ఆస్తి ఆ పాత పెంకుటిల్లు, శివాలయంలో అర్చకత్వం, రాగి చెంబు, ఉద్ధరిణ. ఓసాలి గ్రామం, పాత పంచాలంగాల కట్ట, భూములెప్పుడో అన్యాక్రాంతమైపోవడమో, అప్పుల తీర్మానాలకింద అమ్ముడైపోవడమో జరిగింది.

తాత తండ్రుల కాలంలో వివాహం, చవులం, జాతకర్మ, నామకరణం, అన్నప్రాశన- అవీ యివీ అనకుండా అన్ని శుభకర్మలకీ వాళ్ళదే ఆధిపత్యం. ఆ గ్రామం లోనే కాకుండా చుట్టుప్రక్కల గ్రామాల్లో పౌరోహిత్యం కూడా వారిదే.

తమ తాతగారు క్రమాంత స్వాధ్యాయి అని, వేదం అన్నిపన్నాలూ, జట, ఘన, పనస, అనర్గళంగా వొప్పచెప్పగల ఘనాపాఠీ అనీ అతను గర్వంగా చెప్పుకుంటూ వుంటారు.

ఆయన సంధ్యావందనం, బ్రహ్మయజ్ఞం, పితృతర్పణం చేసి, ఏట్లోస్నానం చేసి వస్తూంటే యావత్తు జనం దండాలు పెట్టి తప్పుకోవడం తప్పిస్తే ఎదురుపడి ఆయన కళ్ళబడేవారు కాదుట.

ఆ మహానుభావుడు నిప్పును.నీళ్ళతో కడిగేవాడు.

ఆయన మాట్లాడితే వేదవాక్కు.

ఆయన ముహూర్తం కడితే దేవతలు హర్షించేవారు. ఆయన వివాహం చేయిస్తే ఆ దంపతులు ఏడాత్తిరకుండా పుచ్చపువ్వులాంటి పిల్లల్ని కని, పిల్లాజెల్లాతో సుఖంగా బతికేవారుట.

పరమ నిష్టాగరిష్టుడు. కొంచెం కోపిష్ఠి. అయితేనేం ఆ కోపం ఆయనకి అలంకారమే తప్పిస్తే మరేం కాదు.

నమకం, చమకం, దశ శాంతులు, పంచసూక్తులూ న్యాసంచేసి పార్థివానికి నివేదన చేసి కానీ ఔపోసన పట్టేవాడు కాదుట ఆయన-

ఇదంతా శాస్త్రులవారు తమ శిష్యుల ఎదుట వర్ణించి చెప్తూవుంటే వాళ్ళు చెవులప్పగించి వింటూ

వుంటారు. అలాంటి వంశంలో పుట్టిన శాస్త్రిగారి సరసన కూచోడమే వారికి గర్వకారణంగా వుంటుంది. వారి శుశ్రూష చెయ్యడం అదృష్టంగా భావిస్తారు వాళ్ళు.

ఆ గ్రామంలో పురోహితులందరూ నిన్నా మొన్నటివరకూ ఒక సంఘంగా వుండేవారే, కానీ ఇటీవలే వాళ్ళకి పొరపొచ్చాలు బయలుదేరి మూడు చీలికలు గానూ, రెండు ప్రధాన వర్గాలుగానూ విడిపోయేరు.

అందులో ఓ వర్గానికి సర్వేశ్వరశాస్త్రులు పెద్ద దిక్కు. ఆయన ప్రాపున చేరి ఆయన నిర్దేశించిన కార్యాలకి హాజరవుతూ, దొరికిన సరుకులూ, దక్షిణలూ తెచ్చియిస్తూ అందులో తమ వాటా తీసుకుపోయి జీవనం గడుపుకునే వాళ్లంతా ఆయన శిష్యులు ఎవరెవరు ఏయే యిళ్ళల్లో జరిగే శుభాశుభ కార్యాలకి హాజరవాలీ అన్నది నిర్ణయించే హక్కు శాస్త్రిగారిదే. ఆయన అనుచరులకి తెలుసు, వారిమాట జవదాటితే-గ్రామంలో పౌరోహిత్యం మాట దేవుడెరుగు, పట్టెడన్నం కూడా దొరకదని.

అరుగుమీద కూచుని, అరగంట నుంచీ శిష్యుల్తో తెల్లావు తగువు గురించే మాట్లాడుతున్నారు శాస్త్రులుగారు.

బుచ్చబ్బాయి. సూరిపంతులు ఆయనకి కొంచెం దూరంలో నులకమంచంమీద కూచుని, ఆయన మాటలు వింటూ తలలూపుతున్నారు. చినవెంకు అరుగు పక్కవారగా కూచుని శాస్త్రులుగారి వేపు చూస్తూ మధ్యలో ఎదురింటి గోడమీద అంటించిన సినిమా వాల్‌పోస్టరు వేపు దొంగచూపులు చూస్తున్నాడు. పౌరోహిత్యంలో ప్రవేశించడం తప్పనిసరైన పనయినట్లు, తన కందులో అట్టే ఆసక్తి లేనట్టూ ఉంటాడతను. పంచె కట్టడం నామోషీగా తోచి, తీరికవేళలో ఫేంటూ, చొక్కాతోనే తిరగడానికి ముచ్చటపడుతూ వుంటాడు.

శాస్త్రులవారికి ఎదురుగా కొంచెం దూరంలో జంధ్యాలు ఒడుకుతూ నిల్చునే మాట్లాడుతున్నాడు గౌరీపతి. పంచెని మోకాళ్ళమీదికి లాక్కుని కుడి తొడమీద తాళం బిళ్ళని సర్రున రాసి వదుల్తూ దారానికి ముప్పిడి వేస్తున్నాడు. తాళబ్బిళ్ళ గాల్లో లోలకంలా వేలాడుతూ అటూ, యిటూ వేగంగా తిరుగుతోంది. కొత్తగా యీ మధ్యే గావంచా కట్టి, పంచాంగం చేతపట్టిన చయనులు, ఆ తాళబ్బిళ్ళ ఎటు తిరిగితే అటు కళ్ళు తిప్పుతూ మార్చి మార్చి చూస్తున్నాడు. గౌరీపతి ముప్పిడి వెయ్యడంలో చూపిస్తున్న లాఘవం అతనికి ఆశ్చర్యాన్నీ, కుతూహలాన్నీ, కలిగిస్తోంది. ఓసారి దాన్నందుకుని ప్రాక్టీసు చెయ్యాలని వున్నప్పటికీ లోగడ ఓసారి తనడిగితే గౌరీపతి కసిరికొట్టడం గుర్తొచ్చి ఊరుకున్నాడు.

" జంధ్యానికి ముళ్ళెన్ని వుంటాయో, ఎందుకసలలా అన్నే వుండాలో తెలుసురా కుంకా... అత్తెల్సుకున్నాక అడుగు యిస్తాను-" అని తనని విదిలించేసేడు గౌరీపతి.

అందువలన గౌరీపతికి జడిసి వూరుకున్నాడు చయన్లు. "ఎన్నయేయిరా జంధ్యాలు?" అడిగేరు శాస్త్రులుగారు.

"నా శ్రాద్ధం ఏదీ యింకా ఓ మాసం కూడా కాందే..." మాసమంటే ముప్పయ్యని వాళ్ళ పరిభాష.

"ఎంకన్న పంతులు అద్దురూపాయ కోటి యిచ్చేస్తున్నాట్ట" సూరి పంతులు అన్నాడు జనాంతికంగా.

"ఇస్తాడిస్తాడు- అవి జంజాలు కావు.... వాటితో పశువుల్ని కట్టొచ్చు" ఈసడించేసి, అంతటితో తృప్తిలేక బర్రునచీదిసి గావంచాకి చెయ్యి తుడిచేసుకున్నాడు గౌరిపతి.

అతడన్న మాటకి శాస్త్రులు గారితో పాటు అందరూ ఫక్కున వొళ్ళు కదుపుతూ నవ్వేరు. ఆ తర్వాత వారి సంభాషణ మళ్ళీ తెల్లావుమీదికి వెళ్ళింది. కొరకడానికి గడ్డిపరకలు లేక, అది ఉదయం నుంచీ ముట్టుకు పోతోంది. పెయ్యి ఎక్కడా కనిపించక బాధతో ఊరికే అరుస్తోంది.

సర్వేశ్వరశాస్త్రిగారి భార్య పెరట్లో పచ్చడి రుబ్బుతోంది. ఆవిడ దాని అరుపులు మరి వినలేకపోయింది. చెయ్యి ఖాళీ చేసుకుని, వీధిగది గుమ్మం దగ్గరకొచ్చింది.

''మిమ్మల్నే, మాట'' అంది భర్తనుద్దేశించి.

శాస్త్రులుగారు మోచేతిమీద వంగి గది వేపు తొంగి చూస్తూ, 'ఏంవిటి' న్నట్టుగా తలెగరేశారు.

''ఇంట్లో మాలక్ష్మి ఆకల్తో నకనకలాడిపోతోంది. మీలో మీరు తగువులుపడ్డవేనా, దాని సంగతి కాస్తచూసేదేవైనా వుందా ?'' అడిగింది.

శాస్త్రులుగారికి చిర్రెత్తుకొచ్చింది. 'తెయ్యి' మని వొంటికాలిమీద లేచేరు. ''నీ కెందుకే ఏంబాసి మొహంవా! మా గొడవల్లో తల్దూర్చకు - అడ్డంవైనవాడూ దానమిస్తే పట్టితెచ్చిందది. ఇంతల్లో చావదులే'' అనరిచేరు.

శాస్త్రులుగారి భార్య తెల్లబోయేరు.

ఇదేం చోద్యం ? ఎవరు దానమిస్తే మాత్రం - అది నోరూ వాయీలేని పశువు కాదూ ! దానికింత గడ్డీ కుడితీ పెట్టకుండా మాడ్చి చంపితే పంచ మహాపాతకాలూ చుట్టుకోవూ!

'' అది కాదండీ - నాయుడింటికి కబురు పెట్టి కొంచెం ఎండుగడ్డి తెప్పించండి... పాపం, అది...'' భయపడుతూనే నసిగేరావిడ.

''నువ్వు నోర్మూయ్యవే దిష్టిపిడత ముహందానా! అదేం చావదని చెప్పేనా? ఛస్తే పీడాపాయె... ఇన్ని నీళ్ళొదిలేద్దాం... చల్దన్నవో, మధ్యాహ్నం మిగిలిన పులుసో దానికి తగలెయ్యి - నువ్వు ముందు లోపలకి తగలడు ఫో'' అరిచేరు శాస్త్రులు. ఆవిడ ముఖం చిన్నబుచ్చుకుని లోపలికి వెళ్ళిపోయేరు.

శాస్త్రులుగారు ధాం ధూంలాడిపోడం మొదలుపెట్టారు. ఆయనకి భార్య యిలా నలుగురి మధ్య వేలెత్తి చూపిస్తూ అడగడం మహా అపరాధంగా తోచింది. ఒళ్ళంతా కారం నల్చినట్లయింది. 'దీని సిగ్గోసిరి.. ఇదిటా, నాకు ధర్మసూత్రాలు చెప్పడంట. పోయేకాలం కాకపోతే యీ కాలపు ఆడముండల పెడసరం బుద్ధులు దీనికి వచ్చినట్టున్నాయి...' అనుకొన్నారు కసిగా.

ఆ తర్వాత అతని కోపం అక్కడలేని వెంకన్న పంతులు మీదకీ, రవణమీదికీ మళ్ళింది. అసలీ తెల్లావు తగువంతా రవణ వల్లొచ్చింది.

''ఎళ్ళొత్తికెట్టి కాల్చ- ఆ వెధవలిద్దరికీ పుట్టువు బూజులు పట్ట. కక్కకట్టు వెధవలు, నాతో తగూకి దిగడంవా... వాళ్ళ అంతు తేల్చేస్తాను వాళ్ళింక వూళ్ళో పౌరోహిత్యం వూసె త్తకుండా చెయ్యనూ! మంచినీళ్ళు పుట్టనివ్వనంతే వెధవలకింత మెడపొగరా!'' కోపంతో రెచ్చిపోతున్నారు

శాస్త్రులుగారు.

గౌరీపతి అతని కోపాన్ని రెట్టింపుచేస్తూ అన్నాడు. 'కాదండిమరీ మీరేంటన్నా అన్యాయం మాటలూ, అపసంధి మాటలూ ఆడేరు గనకనా. న్యాయంగా ధర కట్టి పంపకాలు చెయ్యబోతే వాడికింత పొగరేంటి! పల్లకీ మోసెయ్యాలి. అలాంటి పిదపకాలం బుద్ధులున్న వాళ్ళందర్నీ...''

''విఘ్నేశ్వర పూజ చేయించడం చాతకాని ప్రతీ చేటపెయ్యకీ పౌరోహిత్యం అంటే ఇలాగే వుంటుంది'' శాస్త్రులు గారి పక్కనున్న తాంబూలం పెట్టె అందుకుంటూ అన్నాడు పిచ్చయ్య.

''మాష చక్రాల కోసం, నూలుపచ్చడి కోసం కాకపోతే ఆ అవధాన్లకి, సొట్టజగ్గడికీ తద్దినం మంత్రాలవయినావచ్చా?'' సాగదీసేడు సూరి పంతులు. పంతులుకి కాస్తంత నత్తి, కంట్లో పువ్వు వున్నాయి.

''క్రిమినలు తప్పిస్తే సివిలు చూసే అర్హత వాళ్ళలో ఎందరికుంది చెప్పండి చూద్దాం'' అడిగేడు మళ్ళీ గౌరీపతి.

''నిజం-నిజం- తిలాదానాలుపట్టడానికీ, శవాల మోతకీ తప్ప, వొక్కడికొక్క ముక్క నోరు తిరగదు'' అతని మాటలు ధ్రువపరిచేరు అందరూ.

వాళ్ళ దృష్టిలో సివిలంటే శుభకర్మలు. క్రిమినలంటే అపర కర్మలు. అపర కర్మలు చేసేవాళ్ళంటే చులకన భావం కూడా వుంది. మొదట్లో దేనికదే వుండేది. కాని, పరిస్థితులు మారి శుభాశుభకార్యాలు రెండింటికీ కూడా హాజరై చేయిస్తే కాని పొట్ట గడవని పరిస్థితులు వాళ్ళలో అందరికీ యేర్పడ్డాయి. అయినప్పటికీ వాళ్ళలో వాళ్ళు ఆ భేదాన్ని ఎత్తిచూపిస్తూ ఒకర్నొకరు ఈసడించుకోడం మాత్రం మానరు.

సర్వేశ్వరశాస్త్రులు పొడుం దట్టించి, చిటికెవేసి ''నేనంటే ఎవరనుకున్నారో - మీరలా చూస్తూండండి... భ్రష్టు వెధవలు.. ఘటా శ్రాద్ధం పెట్టేనూ ఒక్కొక్కడికీ'' అన్నారు పళ్ళునూరుతూ. వాళ్ళ మధ్య చిచ్చు రగుల్కోవడం మొదలై చాలా కాలమయినా, అది భగ్గుమన్నది మాత్రం నాలుగయిదు రోజుల కిందటే. మనసుల్లో వాళ్ళకి చాలా రోజులుగా కావేషాలున్నాయి. ఆ ఊళ్ళోనే, చుట్టుపట్ల కొన్ని గ్రామాల్లోనూ పౌరోహిత్యం చేస్తూ - వచ్చిన బియ్యం, పప్పులు కూరలు, దక్షిణలు, ఆదాయం అంతా వాళ్ళు వాటాలుగా పంచుకునే వాళ్ళు. సర్వేశ్వర శాస్త్రులది. వెంకన్న పంతులుది రెండు పెద్దవాటాలు. మిగిలింది. మిగతా వారికి వారి వారి అర్హతలబట్టి దొరికేది. కాని ఇటీవల పంపకాల విషయంలో అవకతవకలు జరుగుతున్నాయనీ, తెచ్చిన పౌతరు సరిగా చేరక దార్లోనే స్వాహా అయిపోతున్నాయనీ వాళ్ళల్లో వాళ్ళకి స్పర్థలు బయల్దేరాయి. అంతే కాకుండా కార్యానికి వెళ్ళమని పన్ను పురమాయించే టప్పుడు పక్షపాత వైఖరి ప్రదర్శించడం, ఆశ్రితపక్షం వారికి పెద్ద వాళ్ళిళ్ళల్లో జరిగే కార్యాలకీ, పెళ్ళిళ్ళకీ పంపే ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయని వాళ్ళ ఆరోపణ అయిష్టు లందరినీ చిన్నచిన్న కార్యాలకి పంపిస్తున్నారనీ, తమని చిన్నచూపు చూస్తూ పౌరోహిత్యంలో అనుభవం సంపాదించకుండా చేస్తున్నారని కొందరికి శాస్త్రులుగారిపై వుక్రోషం.

ఇలాంటి పగలన్నీ రాజుకొని, రాజుకొని. చివరకు నాలుగయిదు రోజుల కిందట కామేశు యింట్లో కార్యానికి వెళ్ళి దక్షిణ తెల్లావుని, దాని పెయ్యిని దానం పట్టి తోలుకు రావడంతో బయటకొచ్చేసి. వాళ్ళ మనసుల్లో కాల్జెయ్యడం మొదలయింది.

రవణ తండ్రి కూడా పౌరోహిత్యం చేసినవాడే. నోట్లో నాలుక లేని మనిషి. రోగిష్ఠి భార్య. పెద్ద సంసారంతో చితికి పోయి దుర్భరమయిన దరిద్రం అనుభవించి కన్నుమూసేడు. తండ్రిపోయేక రవణ కూడా చదువుకి స్వస్తి చెప్పి, తండ్రి లాగే పౌరోహిత్యానికి కుదురుకుని వెంకన్న పంతులుకి శిష్యుడిగా చేరాడు. ఆయనవెంటమక్కలు నేర్చుకుంటూ తిరగడం, వారు ఒప్పచెప్పిన చిన్నా చితుకూ పనులు జరిపిస్తుండడం చేస్తున్నాడు.

నాలుగు రోజుల కిందట-

కామేశు వచ్చి, తన ఇంట పితృకార్యం చేయించి తానిచ్చే గోదానం తీసికొమ్మని కోరేడు సర్వేశ్వర శాస్త్రులవారిని.

శాస్త్రిగారి గుండెల్లో గుదిబండ పడింది.

కామేశు యింటికి వెళ్ళడవా! ఎంత అపర్దిష్ట. కడజాతి వాడింటికెళ్ళి కార్యం జరిపిస్తే ఎంత నామర్దా.. జాతి భ్రష్టయినట్టు కాదూ. ఆ మురికి కొంపల్లోకి వెళ్ళడమూ, వాడిచ్చే గోదానం పట్టడవూనా ఆయన వొంటిమీద తేళ్ళూ, జెర్రెలూ పాకినట్టయి విలవిల్లాడిపోయేరు.

కాని కామేశుని కాదనడానికి ధైర్యం చాలింది కాదు.

దానిక్కారణాలు రెండు-- ఒకటి - కామేశుని కాదని పంపించేస్తే, కులవివక్ష చూపిస్తున్నారని తనమీద కామేశు ఏం గొడవ తీసుకొస్తాడో అనే పిరికితనం.

రెండు వాడింట్లో కార్యం జరిపిస్తే, పదో పరకో దక్షిణతోపాటు నిక్షేపంలాంటి ఆవు కూడా వస్తోంది. గోదానం వదులు కోవడమంటే మాటలా, మజాకానా! వెంటనే శాస్త్రులుగారు వెంకన్న పంతులుకి కబురు చేసి అతనితో మంతనాలు సాగించేరు. చివరకు ఇద్దరూ కామేశు ఇంట్లో కర్మకాండ జరిపించక తప్పదనే నిర్ణయానికొచ్చేరు. ఆలోచించి చివరకి ఆ పని రవణకి వొప్పగించడం మంచిదని భావించేరు.

రవణ ముందూ వెనకా ఆక్షేపించే పెద్ద దిక్కెవరూ లేనివాడు. ఆనాటి ముక్కల్లో నాలుగు ముక్కున పెట్టుకున్నాడీ మధ్యన. కామేశుకి - మెళ్లో జంధ్యం పోగుండి గావంచా కట్టిన వాడొచ్చి, తనింట్లో కార్యం జరిపిస్తే చాలంతే. అంతేకాక రవణకి తమ మాట కాదనే సాహసం లేదు. కాదంటే ముందు ముందు తనని కట్టుబాటు లోంచి వేరుచేసి, ఎక్కడా పని దొరక్కుండా చేస్తారన్న సంగతి వాడెరక్కపోడు. ఇవన్నీ ఆలోచించి, ఆ పని రవణకి అప్పగించేరిద్దరూ.

ప్రత్యేకించి తననే కామేశు ఇంటికి వెళ్ళమనటంతో, వారి అంతర్యం గ్రహించలేని తెలివతక్కువ వాడేం కాదు రవణ. కాని, చేసేదిలేక, ఎదురు చెప్పే ధైర్యంలేక, కామేశు యింట్లో కార్యం చేయించి, అతనిచ్చే గోదానం పట్టడానికెళ్ళేడు.

కామేశు దక్షిణ విషయంలో వెలితి చెయ్యలేదు. బాగానే ముట్టచెప్పేడు. అయిదారొందలు ఖరీదుచేసే ఆ తెల్లావుని ధారపోసేడు రవణకి. బాగా పాలిచ్చేలాగే వుంది.

కట్టుబాటు ప్రకారం తెల్లావునీ, దాని దూడనీ శాస్త్రులుగారింటికి తోలుకొచ్చేడు రవణ. అప్పటికే మిగతా బ్రాహ్మలంతా అక్కడికి చేరి, బాతాఖానీ కొడుతున్నారు. కామేశు దానమిచ్చిన ఆవునీ, దక్షిణగా

ఇచ్చిన రొక్కాన్నీ చూసి, ఆశ్చర్యపోయేరంతా. కామేటు అంతెక్కువగా, ముట్టజెప్పగలడనీ, ముట్టచెప్తాడనీ వాళ్ళెవరూ ఊహించనయినా లేదు.

పంపకాలు మొదలయ్యేయి.

ఆవుకి రెండొందల పాతిక ధర తనే కట్టి, ఆ ధర చెల్లుబాటయ్యేవరకూ ముందు ముందు పంపకాలప్పుడు తన వాటాసొమ్ము ఒదులుకుంటానంటూ మనసులో మాట మెల్లగా బయటపెట్టేరు సర్వేశ్వర శాస్త్రులుగారు.

అంతే !

దాంతో చిచ్చు చెలరేగింది.

రగడ ప్రారంభమయింది.

నిండుగా నీళ్ళతో వున్న కుండదభీమని నేలబడి, భళ్ళున బద్దలయినట్టయింది.

నిప్పులు తొక్కిన వాళ్ళలా చిందులు వేశారు వెంకన్న పంతులూ, అతని అనుచరులు కొందరూ.

శాస్త్రులుగారు ఆవుకి అంత తక్కువ ధరకట్టి స్వంతం చేసుకోవాలని యెత్తు వెయ్యడం అన్యాయమని తోచినా వారితో వైరానికి దిగలేక, మింగాలేక, కక్కాలేక అన్నట్టుగా కళ్ళు తేలేశారు కొందరు. కొందరు యిచ్చకానికి భేష్ బాగుందని వంతపాడేరు. సూరిపంతులు, చినవెంకు, బుచ్చబ్బాయిలాంటి వాళ్ళు!

ససేమిరా ఈ పంపకం అలా జరగాలంటే వీల్లేదన్నాడు వెంకన్నపంతులు. అతన్ని బలపరుస్తూ కొందరు కేకలేశారు.

ఏభై రూపాయల దక్షిణ డబ్బులూ, అయిదొందల పై చిలుకు ఖరీదు చేసే పాడి ఆవుని అందరూ దులపరించుకుని, వెనక్కి తగ్గిపోయి అసహ్యించుకుంటూ, అక్కడకి తనని వెళ్ళమని పురమాయిస్తే వెళ్ళి తెచ్చేడు తను మరలాంటప్పుడు, ఈ లెఖ్ఖని పంపకాలు జరిగితే తన వాటాకొచ్చేవి పట్టుమని పాతిక ముప్ఫయ్ రూపాయలకన్నా ఎక్కువుండవని గ్రహించేడు రవణ. మరి సహించలేకపోయేడు.

గలాటా మొదలయింది. బాహా బాహీ దండా దండీ ప్రారంభించేరు.

గావంచాలు చింపేసుకుని, జంధ్యాలు తెంపేసుకుని, అక్కడ నానా బీభత్సం చేశారందరూ.

వేదమంత్రాలు రంగ నిష్క్రమణచేసి, బూతుల్తో దిక్కులు పిక్కటిల్లేయి.

ఒకరి కులగోత్రాలొకరు తవ్వి పోసుకున్నారు.

ఒకరికొకరు ఘటాశ్రాద్ధాలు పెట్టేస్తున్నట్టు మంత్రాలు ఏకరువు పెట్టేసేరు.

ఒకరి బ్రాహ్మణ్యాన్నింకొకరు తూర్పారపట్టేరు.

ఒకరి పాండిత్యాన్ని మరొకరు వెక్కిరిస్తూ దుర్భాషలాడేరు.

భగ్గున చెలరేగింది చిచ్చు.

అది రేగిరేగి దావానలమై, సెగలై, పొగలై ప్రజ్వరిల్లింది.

ఆ గొడవలో తెల్లావు కన్నె పట్టుకుని అన్ని ప్రక్కలకూ లాగిలాగి, యీడ్చీడ్చి వదిలారు. ఒకర్నొకరు కుళ్ళబొడుచుకోడంలో - రాళ్ళు విసరుకోవడంతో - మనుషులయితే తప్పించుకోగలిగేరుగానీ, ఆ నోరులేని పశువు మాత్రం దొరికిపోయింది దెబ్బలకి.

దిక్కుతోచని వానిలా తెల్లావు. దాని పెయ్యి "అంబా" అని అరుస్తూ వెర్రిపరుగులు తీస్తూ గింజుకున్నాయి.

వాటి గొడవ ఎవరికి కావాలి?

వెంకన్న పంతులు బుసలుకొట్టే భుజంగంలా ఎగిరిపడ్డాడు.

"నీ పెళ్ళాం ముండమొయ్య - ఇంత కాలం ఎన్ని వెధవ్వేషాలేసినా, ఎంతమోసం చేసినా సహించేను. ఇంక ఊరుకునేది లేదు ... పొత్తర్లు వస్తే బియ్యం, పప్పులు వెనకేసి పంపకాల్లో కలపకుండా దొబ్బినప్పుడు పోన్లెమ్మని ఊరుకున్నాను... పెద్దనాయుడింట్లో గుడాదానం చేసి రెండు బెల్లం దిమ్మలిస్తే ఒక్కటిచ్చేరని బుకాయించలేదూ ? కిష్టప్పగారింట్లో బియ్యం ఎన్నొచ్చేయి.. నువ్వు, యీ గౌరీపతిగారూ ఎన్ని బియ్యం బొక్కేసి యింట్లో పోసీసుకున్నారో తెలీదనుకోకు... రెండొందల పాతిక్కిచ్చేస్తే ఆవుని పట్టుకుపోదావఁనా ? ప్రాణంపోయినా నేనొప్పుకోను - అమీతుమీ తేల్చాల్సిందే... ఈ సంగతేదో తేలేవరకూ ఈ పెయ్యి నా యింటో వుండాల్సిందే..." అంటూ తెల్లావు దూడని ఆవు నుంచి దూరంచేసి, విసురుగా లాగుతూ, యింటికి చరచరా వెళ్ళిపోయేడు వెంకన్న పంతులు. శాస్త్రుల్లుగారిని బూతులుతిడుతూ అతన్ని అనుసరించేరు కొంతమంది.

అతనలా దూడని తీసుకుపోతుంటే తెల్లావు తెలీని ఆరాటంతో తల విదిలిస్తూ కదం తొక్కింది. బాధగా అరిచింది. బేలగా అందరివేపూ చూసింది, ముట్టెతో బుగ్గి కెలికి నేలమీద దబ్మని చతికిలపడి పోయింది.

దాని వేదన ఎవరికి కావాలి ?

బుచ్చబ్బాయి, సూరి పంతులు జబర్దస్తీ చేసి తగువు తేలేవరకూ తెల్లావు శాస్త్రులు గారింట్లోనే వుండాలని వాదించి, దాన్ని తోలుకెళ్ళి శాస్త్రిగారింట్లో కట్టేసేరు. రవణ ఏం మాట్లాడాలో పాలుపోక అలా వుండిపోయేడు.

అప్పట్నుంచీ తెల్లావు శాస్త్రులుగారింట్లోనూ, దూడ వెంకన్న పంతులు యింట్లోనూ వేళకింత మేతకూడా సరిగ్గా పెట్టేవాళ్ళులేక దిక్కూ, మొక్కూ లేకుండా పడివున్నాయి.

* * *

తెల్లవారుఝామున నాలుగయింది.

సర్వేశ్వరశాస్త్రి నిద్రలేచీ, లేవకముందే "ఏవండోయ్ - ఇలారండి వేగిరం- అని భయంతోనూ, ఆందోళనతోనూ అరుస్తున్నభార్య కేకలు వినిపించాయి.

తుళ్ళిపడిలేచి, ఒక్క ఉదుటున అక్కడికెళ్ళారు శాస్త్రులుగారు.

తెల్లావు ప్రాణం కడతేరిపోయింది!

దాని పొట్ట పెద్దగా వుబ్బిపోయి, నోటమ్మట చొంగలు చారలుకట్టి, ఈగలు వాలుతూ అతిభయంకరంగా, కాళ్ళు కర్రలా చాపుకొని అడ్డంగా పడివుంది తెల్లావు. దాని కళ్ళు - గాజుకళ్ళలా నిర్జీవంగానే కాక, దీనంగానూ, ఎవరినో శపిస్తున్నట్టుగానూ కూడా ఉన్నాయి.

శాస్త్రులుగారి గుండె పిడచకట్టుకుపోయింది.

వాతం కమ్మినట్టయిపోయేరు. చెయ్యడానికేం పాలుపోక ఉస్సురని అరుగుమీద గోడకి చేరబడిపోయేరు.

* * *

ఊరుమేల్కొనేసరికి తెల్లావు పోయిన ఉదంతం వూరంతా పొక్కిపోయింది అంతా గొడవ గొడవగా వచ్చి చేరేరు.

''వీళ్ళ కావేషాల్తో దానికి గడ్డి కూడా పెట్టడం మానీసేరుట.''

''పులిసిపోయిన చద్దన్నం, అడ్డమయిన కూరలూ, పులుసులూ మేతకు పడేస్తే చావకేం చేస్తుంది?''

''కాళ్ళకి టొంపకట్టి కదల్డానికి వీల్లేకుండా చేశారు కదూ?''

''పెయ్యిని కనిపించకుండా చేసేర్ట. బెదిరిపోయిందో ఏంవో గొడ్డు.''

''మొన్న కొట్లాటలో దీన్ని గుంజి గుంజి వదిలి పెట్టేరుకదూ. రాళ్ళ దెబ్బలు కూడా తినీసింది పాపం.''

తెల్లావు చావుకి అంతా తలో రకమయిన వ్యాఖ్యానం చేస్తున్నారు.

ఈ గలాటా విని చేస్తున్న పని వదిలేసి, భయంతో, తొట్రుపాటుతో కంపించి పోతూ ద్వారం వద్దకు వచ్చి తలుపు పట్టుకుని నిలబడింది శాస్త్రులుగారి భార్య. ఆవిడ అరచేతులు చెమటతో ముద్దగా తడిసిపోయి, వశం తప్పిపోతున్నాయి. ఆమెకు కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతమయింది.

అందరూ శాస్త్రులుగారినీ, వెంకన్న పంతుల్నీ, వాళ్ళ శిష్యుల్నీ తిట్టి పోస్తున్నారు.

తెల్లావు పోయిందన్న కబురు ఆనోటా, ఈ నోటా వ్యాపించి కామేశుకి చేరింది. అతని మనసు విలవిలలాడిపోయింది. వదిలిన తుపాకి తూటాలాగా రవణయింటికెళ్ళాడు కోపంగా. రవణ వల్ల జరిగింది తెల్సుకుని, శాస్త్రులుగారింటికి దూసుకుపోయేడు.

అప్పటికే ఊళ్ళో కుర్రకారు అట్టుడికిపోతున్నారు. యువకులు కోపోద్రేకాలతో చెలరేగిపోయేరు. పట్నం వెళ్ళి జీవకారుణ్య సంఘం వాళ్ళని వెంటబెట్టుకొచ్చేరు. విషయం పోలీసుల వరకూ వెళ్ళేలా ఉంది.

తన మౌఢ్యాన్నీ, అజ్ఞానానీ అహంకారాన్నీ, స్వార్థానీ మాత్సర్యాన్నీ తెగనాడుతూ-

గోల గోలగా ఆ జనం అంతా [illegible] మాటల్తో గుచ్చి గుచ్చి [illegible]స్తూ ఉంది-

బిగించిన పిడికిళ్లతో, విస్ఫులింగాలై విప్పారిన క్రోధారుణ నేత్రాలతో చూస్తూ- గద్దించి అడుగుతూ ఉంటే-

సర్వేశ్వర శాస్త్రులుకి శరీరంలో చెతన్యమంతా ఉడిగిపోయినట్టయింది. వజవజ వణికిపోతున్నా

అని కళ్లముందు కుప్పలా పడివున్న తెల్లావు శరీరం విరిగిన మంచుకొండ చరియలా వుంది.

ఎదురుగా వున్న జన సమూహం ముంచుకొచ్చే ఉప్పెనలా వుంది.

కామేశు జనాన్ని తొలగించుకుంటూ పరుగుపరుగున అక్కడికి వచ్చేడు.

జీవం లేని తెల్లావునీ, జీవ చైతన్యం కోల్పోతున్న వాడిలా ఉన్న శాస్త్రులు గారినీ చూసేడు. ఏ గట్టిగా అరవాలనుకున్నాడు. అతని గొంతు దుఃఖంతో పూడ్చుకుపోయింది.

''నా తల్లె.. పోనావమ్మా... నాయమ్మ పోనావు కదే? కానిదేటి గోరం తండ్రీ... ఇలా దుర్మార్గం పొట్టనెట్టుకుంటావనుకోలేదె.. పెద్దోళ్ళంటే పాదాల బడతాను.. పెద్ద మనసుంటే ఆరి పాదాలకా దుమ్ము కళ్ళకద్దు కొమ్మంటె అలాగే సేస్తాను... కాని... పెద్దోళ్ళయినా కూడా ఆళ్ళ మనసులు మున్సిపా కుండీలయితే మట్టుకు- థూ!'' అని ఉమ్మేసి, అక్కడ్నుంచి వెళ్లిపోయాడు.

తెల్లావు కళేబరం మీద కన్ను పొడవడానికో కాకి వాలింది.

(ఆంధ్రజ్యోతి. సచిత్రవారపత్రిక 23.1.1981